

dem. Jeg har den dybeste Sympati, den dybeste Respekt for den Mand, der tager Konsekvensen og nedlægger sit Embede og siger: Jeg kan ikke være der længere. Det har ganske vist vakt mærkværdig ringe Opsigt, og det er mærkeligt nok, at man ikke hører flere Tilfælde af den Art. Der er mange, som gaa omkring med lignende Samvittighedskvaler, som Provst Olsen skildrede og har gaaet med i mange Aar, og det er et Tegn, som viser, at de folkekirkelige Tilstande begynde at nærme sig deres Ende, og derfor er det en Forpligtelse for os i saa høj Grad som muligt at forberede de frikirkelige Tilstande. Derfor søge vi Socialdemokrater — jeg har gjort det gældende mange Gange tidligere, naar vi have behandlet disse Sager, men jeg nævner det her igen — efterhaanden at faa Baandet løst mellem Stat og Kirke, mellem det kirkelige og det borgerlige, ved at faa indført for det første Civilstandsregistre, Sognebøger, saaledes at Fødsel, Navngivning o. s. v. blive en rent borgerlig Sag, og saaledes at Indførelsen sker i rent borgerlige Bøger, og at det kommer bort fra Kirken. Der findes ogsaa Lovforslag derom i det kirkelige Udvalgs Indstilling. Dernæst at vi faa indført almindeligt borgerligt Ægteskab, saaledes at ogsaa paa dette yderst vigtige Punkt det kirkelige og det borgerlige skilles, og naturligvis saaledes, at vi faa et almindeligt borgerligt Ægteskab. Jeg tror, at den højtærede Kultusminister har fuldkommen Ret i, at der nu er ganske anderledes Lydhørhed herfor, end der var for 10 Aar siden. Der vil neppe komme lignende Adresser, som den Gang rejste sig.

Dernæst maa man samtidig med at forberede Kirkens Adskillelse fra Staten naturligvis ogsaa forberede Skolens Adskillelse fra Kirken. Der er allerede indenfor Folkekirken en Mængde Præster, der i Virkeligheden ere frikirkelige Mænd. Men paa eet Punkt synes de at have saa forfærdelig svært ved at tage Konsekvensen af deres Standpunkt. Det kan jeg ikke undlade stadig at nævne. Konsekvensen er selvfølgelig, at Skolen skilles fra Kirken, det vil sige, at Religionsundervisningen udskilles fra Folkeskolen. Jeg ved meget godt, at naar man nævner dette Ord, forfærdes man ofte i kristne og kirkelige Kredse. Jeg maa stadig for at værne os overfor denne Forfærdelse nævne, at det er et gammelt kirkeligt Krav, og ingen har gjort det stærkere gældende end Grundtvig. Der er Udtalelse efter Udtalelse af ham om, at han ønsker Religions-

undervisningen udskilt af Folkeskolen. Men selv hos mange af hans Disciple synes der ikke at være videre Lyst til at tage dette gamle grundtvigske Krav op. Nu er der ingen Tvivl om, at det vil være til stor Gavn for det, man kan kalde den kristne Børnelærdom, at det blev Hjemmets og Menighedens Sag, at det blev skilt ud fra Folkeskolen, hvis Lærere slet ikke ere skikkede til at foretage den Undervisning. Jeg har nu her nævnt 3—4 store Reformere, som jeg tror ere de mest paatrængende i den kirkelige Lovgivning for Tiden. De staa alle paa Socialdemokratiets Program. Vort Program eri Virkeligheden at gøre Alvor af Grundlovens Religionsfrihed, det er Religionsfrihedens fulde og konsekvente Gennemførelse her i Landet. Paa vort Program staa: Religionen er en Privatsag. Hvad der selvfølgelig ikke betyder, at de enkelte Socialdemokrater ikke have Lov til at virke saavel i kristelig som fritænkerisk Retning. Vort Program er, som jeg tidligere har nævnt her: Lad enhver dyrke Gud, som han selv vil, og lad enhver Kreds slutte sig frit om den Gudsdyrkelse, den selv vil.

Naar jeg har beskæftiget mig med disse Sager og nu atter er bleven opfordret dertil ved det foreliggende Lovforslag, har jeg tænkt over, hvor det kan være, at man trods Erkendelsen af, at man burde skille det borgerlige fra det kirkelige, alligevel holder saa stærkt paa Folkekirken. Ogsaa den højtærede Kultusminister udtalte jo, at han alligevel holder paa Folkekirken. Fra mange forskellige Sider mødes man i at holde paa Folkekirken. Der er for øvrigt ogsaa Fritænkere, der holde stærkt paa Folkekirken. Jeg minder om en Artikel af Hørup i sin Tid i „Politiken“ — den var ganske vist undertegnet „En Spidsborger“, men den stammede fra hans Pen —, hvor han meget stærkt holdt paa Folkekirken, thi, sagde han, slippe vi Præsterne og de religiøse Anskuelse løs, saa blive de ganske vilde, saa opstaa der en Fanatisme, saaledes at der ikke for almindelige Mennesker bliver til at nære sig, lad os hellere holde paa Folkekirken, saa have vi en vis Haand i Hanke med dem, en vis Magt over dem! Det var nu hans Standpunkt, og saaledes kan man fra Fritænkernes Standpunkt holde paa Folkekirken for at lægge en vis Dæmper paa den religiøse Fanatisme og have en Haand i Hanke med den kirkelige Udvikling.

Andre holde paa Folkekirken, fordi den formenes at være en konservativ Institution. Den er det nedarvede, det